

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-432-0-70>

**REGULATION OF SCIENTIFIC ACTIVITY IN UKRAINE'S
AGREEMENTS ON TRADE, ECONOMIC AND SCIENTIFIC
AND TECHNICAL COOPERATION**

**РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В УГОДАХ УКРАЇНИ ПРО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ
І НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО**

Tytska Ya. O.

*PhD in Law,
Associate Professor at the Department
of State and Legal Disciplines,
Faculty of Law and Economics,
International Humanitarian University,
Odessa, Ukraine*

Тицька Я. О.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державно-правових
дисциплін
факультету права та економіки,
Міжнародний гуманітарний
університет
м. Одеса, Україна*

Вагомі аспекти міжнародно-правової співпраці у контексті наукової діяльності, досліджень та пошуку досі не набули формату та виміру предмету системного й всебічного вивчення не лише у контексті сучасного міжнародного права, але й у матриці системи міжнародної договірної взаємодії України.

Водночас, попри наявність відповідного аналізу у роботах європейських та американських авторів щодо двосторонніх договорів про наукову співпрацю, ці питання не стали предметом наукового пошуку у вимірі практик угод за участю України. Та при цьому безперечною є важливість висвітлення відповідних механізмів та інституцій щодо кореляції універсальної та європейської договірної моделі наднаціонального впливу на наукові дослідження та відповідних українських практик.

Після проголошення незалежності та до 2012 року Україна уклала щонайменш 16 угод про торговельно-економічне і науково-технічне співробітництво, у наступному нових договорів такого формату у відкритих джерелах не виявлене.

Крім сусідніх європейських країн, за нечастим виключенням ці угоди укладалися з окремими державами Азії та Африки, значущість саме наукової або науково-технічної взаємодії з

якими є щонайменш дискусійним питанням. Ці угоди підлягали ратифікації, при цьому примітно, що прикладом угода з Конго 2000 р. була ратифікована Законом України 13 січня 2012 р. № 4340-VI [1], тобто вона набула чинності більш ніж через 11 років після ухвалення. Крім того, цікавим фактом є згадування про наукову співпрацю водночас в таких угодах та в угодах про культурне і наукове співробітництво, у різних вимірах, але явно як про «супутній фактор» для відповідно економічної та гуманітарної взаємодії.

Яскравим прикладом цього варто вважати дві українсько-єгипетські угоди, підписані в один день, 22 грудня 1992 р. [2]. Перший договір згадував про науку виключно у вимірі «заохочення інвестиційного і технологічного співробітництва» у ст. 6, а другий у контексті «зв'язків між університетами та науковими установами двох країн, обмінів вченими для читання лекцій, проведення наукових досліджень, а також організацію наукових зустрічей та конференцій» у ст. 5 [3].

Варто вказати, що угоди про торговельно-економічне і науково-технічне співробітництво, укладені у XXI сторіччі, передбачали утворення спеціальних комісій з реалізації умов договорів, але при цьому функціонал такого роду спільних органів щодо налагодження наукової співпраці слід визнати доволі обмеженим.

Українсько-словацька угода 2005 р. у ст. 3 передбачає формування «Змішаної Комісії з питань економічного, промислового і науково-технічного співробітництва, що складається з представників компетентних урядових установ, організацій та ділових структур», яка серед іншого має розглядати галузеві програми економічного науково-технічного співробітництва та сприяти «створенню відповідних умов для надання кредитів та забезпечення фінансування» такого роду програм [4].

На відміну від такого підходу українсько-латвійська угода 2004 р. не приписувала утворити додаткову комісію, але покладала відповідний функціонал на загальну Міжурядову Комісію, яка була утворена раніше відповідно до ширших договорів про двосторонню співпрацю [5].

Варто додати, що формування спільної двосторонньої комісії стосовно торгово-економічного і науково-технічного співробітництва іноді виносилося сторонами відповідної взаємодії у формат окремої міжурядової угоди [6] тощо. Водночас ці угоди мали доволі формалізований за змістом характер та не передбачали специфічних механізмів саме щодо наукової взаємодії. Прикладом, в українсько-марокканській угоді від 13 липня 2007 р. про науково-технічне співробітництво нічого не вказане узагалі [7].

Подібними до угод про торговельно-економічне та науково-технічне співробітництво були й договори про виробничу і науково-технічну кооперацію підприємств і організацій оборонних галузей промисловості, до прикладу яких можна віднести українсько-азербайджанську угоду від 3 червня 2004 р. Втім такого роду документи згадували саме про наукову співпрацю лише побічно, та явно мали головною метою відповідні постачання продукції [8].

Втім, крім описаних вище «комплексних» двосторонніх угод, які охоплювали аспекти наукової співпраці радше факультативно, з 1992 до 2012 рік Україною було укладене не менше 18 двосторонніх угод саме про науково-технологічне співробітництво. Абсолютна більшість цих договорів є міжурядовими, у той самий час певним виключенням є Угода про науково-технічне співробітництво між Україною та Іспанією від 7 листопада 2001 р., яка має подібний до інших зміст, мету, завдання та механізми, але оформлена як саме міждержавний, а не міжурядовий документ [9].

У цьому вимірі, хоча й так саме спостерігається істотна обмеженість кількості угод з країнами Європи, є ширшою спільна географія з країнами Америки та Азії, що мають вагомий науково-дослідницький потенціал. Водночас істотним викликом варто вважати явне припинення укладання такого роду угод після 2012 року, попре окремі наступні ініціативи України, прикладом, щодо неодноразових спроб КМУ стосовно підписання аналогічної угоди з Чорногорією, які тривали з 2013 до 2017 року [10].

Зміст угод про науково-технічне співробітництво носив зазвичай доволі загальний характер; до форм наукового і

технологічного співробітництва вони традиційно відносили «виконання спільних науково-дослідних проєктів, обмін їх результатами, а також обмін вченими та фахівцями, які беруть участь у реалізації цих проєктів», «проведення спільних наукових конференцій, симпозіумів, семінарів, виставок та інших заходів, а також організація курсів навчання та стажування» та й «обмін науково-технічною інформацією і документацією» [11].

Варто додати, що остання за часом укладання з виявлених угод про науково-технологічне співробітництво, а саме українсько-індійська 2012 р. є найбільш деталізованою щодо відповідних механізмів. Цей документ передбачає, що Спільний українсько-індійський комітет з науково-технічного співробітництва має проводити свої чергові засідання раз на два роки, та документально закріплювати їх результати у протоколах та програмах науково-технологічного співробітництва на наступний період [12].

Таким чином практика активного укладання Україною двосторонніх міжурядових угод у сфері наукової та науково-технічної співпраці спостерігалася в останнє десятиріччя ХХ сторіччя та у перше десятиріччя ХХІ сторіччя й потім ці процеси істотно уповільнилися. Відповідні нормативні джерела носили або формат договорів про науково-технічне співробітництво та програм й протоколів до них, або були факультативними складовими договорів про економічну чи культурну співпрацю.

Література:

1. Генеральна Угода між Україною та Демократичною Республікою Конго про торговельно-економічне, науково-технічне та соціально-культурне співробітництво від 11 жовтня 2000 р. *BPV*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/180_003

2. Угода між Урядом України та Урядом Арабської Республіки Єгипет про економічне та науково-технічне співробітництво від 22 грудня 1992 р. *BPV*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/818_002

3. Угода між Урядом України та Урядом Арабської Республіки Єгипет про культурне і наукове співробітництво від 22 грудня 1992 р. *BPV*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/818_001

4. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Словацької Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво від 24 листопада 2005 р. *ВПУ*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703_058

5. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Латвійської Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво від 5 жовтня 2004 р. *ВПУ*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/428_027

6. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Куба про створення міждержавної комісії з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва від 27 червня 1994 р. *ВПУ*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192_010

7. Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Королівства Марокко про створення міждержавної комісії з питань торговельно-економічного, науково-технічного та культурного співробітництва від 13 липня 2007 р. *ВПУ*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504_012

8. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Азербайджанської Республіки про виробничу і науково-технічну кооперацію підприємств і організацій оборонних галузей промисловості від 3 червня 2004 р. *ВПУ*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/031_044

9. Угода про науково-технічне співробітництво між Україною та Іспанією від 7 листопада 2001 р. *ВПУ*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/724_013

10. Про підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Чорногорії про науково-технологічне співробітництво: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 р. № 956-р. *ВПУ*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956-2017-p>

11. Угода між Урядом України та Урядом Держави Ізраїль про співробітництво в галузі науки і технологій від 12 січня 1993 р. *ВПУ*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376_003

12. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Індія про науково-технологічне співробітництво від 10 грудня 2012 р. *ВПУ*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356_025